

Venäjän ortodoksisen kirkon ja  
Suomen evankelis-luterilaisen kirkon  
14. teologiset neuvottelut  
Pietari 18. – 24.9.2008

## **Tiivistelmä**

Oppikeskustelujen delegaatiot totesivat keskustelujen aluksi, että Venäjän ortodoksisen kirkon ja Suomen evankelis-luterilaisen kirkon konteksti, Suomen ja Venäjän yhteiskunnallinen tilanne ja historiallinen tausta sekä kirkkojen asema ja vaikutusmahdollisuudet omassa maassaan poikkeavat toisistaan. Voimme kuitenkin todeta, että kirkkojen teologiset näkemykset ihmisen arvosta ja ihmisoikeuksista sekä oikeudesta uskontokasvatukseen ovat lähellä toisiaan.

### **I Ihmisoikeudet**

1. Jokainen ihminen on Jumalan luoma. Jumala on antanut kaikille järjen ja omantunnon. Siksi ihmisillä on kyky erottaa hyvä ja paha (1 Moos 2:7 Sananl. 20:27). Ihmisen arvo perustuu siihen, että hän on Jumalan luomana ainutkertainen ja korvaamaton. Jumala loi ihmisen omaksi kuvakseen ja kaltaisekseen (1 Moos 1:26) – ei orjaksi vaan vapaaksi Jumalan palvelijaksi. Jumala on antanut ihmiselle tehtävän viljellä ja varjella luomakuntaa sekä rakastaa Jumalaa yli kaiken ja lähimmäistä niin kuin itseään. Hänellä on edelleen sama tehtävä.
2. Jumalan ihmiseksi tuleminen (inkarnaatio) Jeesuksessa Kristuksessa osoittaa Jumalan rakkauden hänen luomaansa maailmaa ja ihmisiä kohtaan (Joh. 3:16). Inkarnaatiossa Kristus yhdistää jumalallisen luontonsa inhimilliseen luontoon ja mahdollistaa pelastumisen. Jumalan kuvana ihminen on kutsuttu toimimaan rakkauden ja laupeuden mukaisesti. Seuratessaan ihmisten puolesta kärsinyttä Kristusta, lihaksi tullutta Jumalaa, hänen tulee uhrautuen rakastaa lähimmäistään (Fil 2:5-11).
3. Ihmisenä olemiseen kuuluu sekä oikeuksia että velvollisuuksia. Luomisen perusteella kaikkia ihmisiä tulee kohdella kunnioittavasti ja heidän ihmisarvonsa mukaisesti. Ihmisoikeudet ovat kaikille ihmisille kuuluvia loukkaamattomia oikeuksia, joiden toteutumisen yhteiskunnan on turvattava.
4. Ihmisoikeuksia ja vapauksia toteuttaessaan kristittyjen tulee noudattaa Herransa esimerkkiä uskollisena Jumalan käskyille (Mk 10:29-31), jotka velvoittavat myös vastuuseen lähimmäisistä ja yhteiskunnasta.
5. Uskonnonvapaus on perustava ihmisoikeus. Valtion erityisenä vastuuna on luoda edellytykset sekä yksityiselle että yhteisölliselle uskonnon harjoittamiselle.
6. Kristityille on tärkeää voida tunnustaa yhteiskunnassa uskoaan sekä toteuttaa uskoa ja rakkautta yhteiskunnallisen elämän eri osa-alueilla (Gal 5:6).
7. Mikäli yhteiskunnan lainsäädäntö tulkitsee kansalaisten perusoikeuksia Jumalan sanan vastaisesti tai estää niitä toteutumasta, kirkon ja kristittyjen tulee apostolin ohjetta noudattaen totella enemmän Jumalaa kuin ihmisiä (Apt 4:19-20; 5:29).

8. Ihmisoikeuksiin kuuluvat uskonnonvapauden lisäksi myös oikeus elämään, perustavat sosiaaliset, poliittiset ja taloudelliset oikeudet, mm. kokoontumisen ja järjestäytymisen vapaus, sananvapaus sekä oikeus työhön ja toimeentuloon. Kirkon tehtävänä on puolustaa kaikkien ihmisten ihmisoikeuksia ja korostaa oikeuksien lisäksi myös velvollisuuksien täyttämisen tärkeyttä vastavuoroisuuden periaatteen mukaan (Matt 7:12.; Room 13:8).
9. Kirkkojemme tulee jatkaa keskustelua ihmisen arvosta ja ihmisoikeuksista. Keskusteluissamme nousi esille myös kysymys vallasta ja voimankäytöstä. Tätä problematiikkaa on syytä tutkia lähemmin seuraavissa oppikeskusteluissamme.

## **II Uskontokasvatus ja uskonnonopetus kristillisestä näkökulmasta**

1. Vapahtajamme otti lapset uskon esimerkiksi, antoi heille aivan erityisen paikan lähellä ja kutsui meitä lastenkaltaisuuteen (Mt. 19:13-15; Mt. 11:25). Kristuksen esimerkin mukaisesti ja häneltä saamaamme käskyä noudattaen (Mt. 28:18-20) kirkkojemme tehtävänä on huolehtia lasten kristillisestä kasvatuksesta evankeliumin hengessä.
2. Kristilliselle ihmiskäsitykselle perustuvan kristillisen kasvatuksen ja opetuksen päämääränä on auttaa ihmistä luomaan oikeanlaatuinen suhde Jumalaan, lähimmäisiin ja ympäristöön (5 Moos. 6:20-25; Ps. 78:2-7). Kristilliseen kasvatukseen kuuluu tietyn tietomäärän välittäminen, mutta sen päämääränä on erityisesti ihmisen persoonallisuuden kokonaiskehitys (Sananl. 3:13-18).
3. Jumala on luonut ihmiselle omantunnon, kyvyn erottaa hyvän pahasta (Rm. 2:14-15). Ymmärrys niistä voi kuitenkin synnin takia helposti hämärtyä ja siksi ihminen tarvitsee Jumalan sanan antamaa ohjausta. Kristillinen kasvatus perustuu evankeliumin arvoihin, ja se pyrkii herättämään ja vahvistamaan omantunnon ääntä meissä (Ef. 6:4).
4. Kirkolla täytyy olla oikeus ja mahdollisuus osallistua aktiivisesti yhteiskunnan arvopohjan luomiseen ja arvioimiseen myös siinä vaiheessa, jolloin yksilön arvojärjestelmä muotoutuu – hänen lapsuudessaan ja nuoruudessaan. Jokaisella lapsella on oikeus saada vastauksia suuriin kysymyksiin Jumalasta, maailman alkuperästä ja elämän tarkoituksesta. Meidän kirkkomme tiedostavat olevansa vastuussa siitä, että kasvava sukupolvi tutustuu niihin vastauksiin, joita kristillinen usko näihin elämän peruskysymyksiin tarjoaa (Saarn. 12:1-7).
5. Kukin kulttuuri on saanut vaikutteita niistä uskonnollisista traditioista, joihin se historiallisesti liittyy. Kristinuskon sanoma on kahden vuosituhannen aikana vaikuttanut

merkittävästi kulttuurien kehitykseen. Koulussa annettava uskonnonopetus auttaa lapsia ja nuoria tiedostamaan oman yhteiskuntamme kristilliset juuret.

6. Kristillinen kasvatus ja opetus merkitsevät kristillisen maailmankatsomuksen, tradition, etiikan ja elämäntavan välittämisen prosessia. Traditio on yksi sivilisaation ja kulttuurin kehityksen perusprinsipeistä. Traditio ei ole staattinen tila, vaan luova prosessi. Kristillisen tradition välittäminen luo ja ylläpitää turvallista toivon ilmapiiriä, joka tukee lasta hänen persoonallisuutensa kehittymisessä. Oman tradition tunteminen ja omaksuminen antaa lujan perustan toisten ihmisten traditioiden kunnioittamiselle (3 Moos 19:33-34; 5 Moos 10:17-19).
7. Uskonnonvapaus on perustava ihmisoikeus. Jokaisella lapsella on oikeus saada uskonnonopetusta, joka vastaa hänen omaa uskonnollista traditiotansa. Tietoa uskonnosta ei voi jakaa koulussa täysin neutraalisti, koska opetus heijastelee aina jotain maailmankatsomusta ja arvojärjestelmää. Uskonnonopetuksen hyväksyminen opetussuunnitelmaan ei vähennä koulun ei-uskonnollista luonnetta. Kirkollisen kasteopetuksen ja koulun uskonnonopetuksen välille on tehtävä ero. Koululaisilla täytyy olla mahdollisuus saada syvälliset tiedot omasta uskonnollisesta traditiostaan sekä perustiedot muista traditioista.
8. Julkisen koulun ja kirkon kasvatustavoitteet voivat olla sopuosinnussa keskenään. Monissa Euroopan maissa, kuten Suomessa, kouluissa annetaan oman uskonnon opetusta positiivisen uskonnonvapauden hengessä. Uskonnollisiin perinteisiin tutustuminen on tämän periaatteen mukaista.
9. Kristillinen kasvatus tukee yhteiskunnan eettisiä arvoja vastuullisen vapauden hengessä ja luo edellytykset uskontojen ja erilaisten arvojärjestelmien kohtaamiselle. Kristillisten kirkkojen velvollisuus on toimia aktiivisesti kulttuurien välisten konfliktien ratkaisemiseksi ja tukea kulttuurien välistä sovintoa ja rauhanomaista rinnakkaiseloä.